

„NSV Liidu valitsuse määruseid ei väljastata isegi NSV Liidu Ülemkohtule“

1941. aasta küüditamisoperatsiooni alusakti võltsimisest
Jossif Stalini aegsete repressioonisotsuste
revideerimise käigus 1960. aastatel^{*1}

Jossif Stalini surma järel 1953. aastal algas NSV Liidus muutuste periood, mis üldjoontes tähendas seni olulisel määral repressioonidele toetuva poliitika mõningast leevenemist. See oli siiski pealiskaudne. Muutused täitsid eeskätt uute võimukandjate võimu tugevdamise eesmärgi. Fundamentaalseid muutusi ei toimunud. Ühe partei ja ideoloogia valitsemine jäi püsima, selle vastu astujaid karistati endiselt. Mõningane sõnavabaduse suurendamine kestis vaid ajutiselt. Sisepoliitiliselt oli ehk kõige mõjukamaks sammuks suure hulga asumisele ja vangilaagritesse saadetud inimeste vabastamine. Ühtlasi likvideeriti sellega see suur osa repressiivsüsteemist, mis tegutses salaja, õigussüsteemi väliselt ja mis ilmselgelt ei vastanud isegi NSV Liidu enda seadustele.

Esimene suurem vabastamine toimus kohe J. Stalini surma järel 1953. aasta märtsis amnestiaga ja hõlmas peamiselt väiksemate kuritegude eest karistatud isikuid. Need olid teod, mis on karistamisväärsed pea igas ühiskonnas. Järgnevalt hakati vabastama invaliide, alaealisi, kompartei represseeritud liikmeid jt võimule vähem ohtlikke inimesi. Selle järel jõuti inimesteni, keda on harjutud nimetama poliitilistel põhjustel represseerituteks, kuid mis antud juhul on liiga kitsas määratlus. Teisisõnu oli tegemist suure ringi inimestega, kelle hulgas oli suur hulk selliseid, kesda õigusriigis kunagi ei karistataks. Neist suurem osa polnud isegi mingit tegu sooritanud, rääkimata selle poliitilisusest. Neid represseeriti sellepärast, kes nad olid, ja sellepärast, et NSV Liit sai niimoodi lahendada teisi riigivalitsemise probleeme: isoleeris ideoloogiliselt vastuvõetamatuid elanikkonnagruppe, hoidis ühiskonda hirmu alla, sai tasuta tööjõudu looduslikult raskesti ligipääsetavates piirkondades loodusressursside kasutuselevõtuks.

Inimeste vabastamine ja repressiooniotsuste tühistamine toimus sotsialistliku seaduslikkuse taastamise ja sotsialistliku seaduslikkuse rikkumise hukkamõistmise loosungite saatel. Kuigi nendel oli rohkem sisu kui J. Stalini ajal, jäid need suure osas ikkagi tühjadeks sõnadeks. Suurem osa vabastamisprotsessist jäi nagunii avalikkuse silme alt välja. Võimuladvik poleks saanud täielikku seaduste täitmist endale lubada. See oluks liiga suur muutus. Nad olid kõik J. Stalini ajal karjääri teinud ning vähemal või rohkemal määral repressioonide eest kaasvastutavad. Avalikustamine ja seaduste täitma hakkamine oleks nende vastutusele võtmise küsimuse üsna kiiresti päevakorda toonud.

Käesolev artikkel tutvustab juhtumit, kus seaduste täitmisel piir ette tuli, ehk siis seda, kuidas võltsiti 1941. aasta küüditamise alusakti andmeid.

Massiliste küüditamisoperatsioonide eeltööde hulka kuulus formaalselt kõige tähtsama akti koostamine. See vormistati mõne kõrgema riigivõimuinstitsiooni aktina, kui sisulised ettevalmistustööd olid tehtud. Sel moel anti operatsioonidele seaduslik ilme. Hilisemates dokumentides käsitati seda formaalselt

¹ Artikli aluseks on Meelis Maripuu ettekanne 35. õigusteadlaste päevaldel „Eesti Vabariik 100 – Kaasaegne riik“ Tartus 4. oktoobril 2018.

aktina, millest operatsioon alguse sai. Artiklis kasutatakse selle dokumendi kohta nimetust „alusakt“, et mitte nimetada seda seaduseks, sest alusaktid ei olnud avalikud ega tarvitsenud olla seadusega kookõlas.

1941. aasta küüditamisoperatsiooni alusakt on olnud pikalt ajaloolaste arutlus- ja vaidlusobjekt, sest üheselt sellisena määratletavat akti ei ole olemas. Süvenemata detailidesse, võib tänapäeval suure tõenäosusega järeldada, et sellist kehtivat akti ei koostatudki, ja seda järeldust toetab ka artiklis kirjeldatav alusakti andmete võltsimine.

Koostati ainult Eestit, Lätit ja Leedut puudutanud alusakti projekt, mida teadmata põhjustel kehtivaks aktiks – s.t dokumendiks, millel oleks olnud liik, nimetus ja number – ei vormistatud. Projekt on tänapäeval avaldatud ja pole põhjust kahelda selle autentsuses (lisa 1). Projektis loetletud grupid represseeriti ka tegelikult, mis tähendab, et sisuliselt juhitud akti alusakti projektist. Selline praktika oli võimalik, sest NSV Liit ei olnud õigusriik.

Eesti NSV Siseministeeriumi fond Eesti Rahvusrhhiivis sisaldab kollektsiooni dokumentide, dokumentide koopiade, õiendite ja statistikaga Eestist deporteeritud isikute kohta. Seal on ka üks daatumita, kuid tõenäoliselt 1960. aastatest pärit, adressaadi ja koostaja andmeteta trükitud leht 1941. aasta deporteeritute gruppide loeteluga, pealkirjaga „Direktiiv Balti liiduvabariikidest, Lääne-Ukrainast, Lääne-Valgevenest ja Moldovast sotsiaalselt võõra elemendi väljasaatmise kohta (lühikokkuvõtte ÜK(b)P ja NSVL RKN 14. mai 1941. a määrusest nr 1299-526ss).“² Lühikokkuvõtte ja alusakti projekti sisu kattuvad ning vastavad ka elluviidule. Need isikute grupid, keda planeeriti välja saata, ka saadeti. Probleem on selle dokumendi pealkirjas, millele sulgudes viidatakse.

1. Eesti, Läti ja Leedu kohta koostatud alusakti projekt puudutaski ainult neid kolme riiki. Lääne-Ukrainast ja Lääne-Valgevenest ehk siis täpsemalt Poolalt 1939. aasta sõjas vallutatud alast ning Moldovast ehk 1940. aastal Rumeenialt ära võetud Bessaraabiast ja Põhja-Bukoviinast ei olnud alusakti projektis üldse juttu.
2. Lühikokkuvõtte pealkirjas viidatud numbriga dokument oli tõesti olemas ja on tänapäeval avaldatud. Lühikokkuvõttega (lisa 2) kattuvad ainult kuupäev, dokumendi number ja dokumendi liik. Dokumendi pealkiri on teine: „Kontrevolutsiooniliste organisatsioonide väljajuurimisest Ukraina NSV lääneoblastites“ (lisa 3). Selle sisu vastab pealkirjale. Juttu on inimeste väljasaatmisest alalt, mis enne kuulus Poolale ja mis liideti Ukraina NSV-ga. Dokumendi viimases punktis antakse NSV Liidu Siseasjade Rahvakomissariaadile (SARK) ja Riikliku Julgeoleku Rahvakomissariaadile ning Valgevene Kommunistliku Partei sekretärile ülesanne analoogiliste abinõude väljatöötamiseks Lääne-Valgevenes ehk siis sellel osal endisest Poola territooriumist, mis liideti Valgevene NSV-ga. Sellest juhindudes koostati samasugune määrus ka Lääne-Valgevene kohta. Ka see on tänapäeval avaldatud. Eestist, Lätist, Leedust ja Moldovast ei ole kummaski määrukses ühtegi sõna. Järelikult klopsiti lühikokkuvõtte kokku mitme akti andmetest: Ukraina NSV kohta antud määrusest võeti dokumendi haldusandmed; Eesti, Läti ja Leedu kohta koostatud alusakti projektist võeti sisu. Moldova kohta koostatud alusakti või isegi selle projekti kohta andmeid pole. Samuti ei ole teada, kas lühikokkuvõtte saadeti ka teistele lühikokkuvõttes mainitud liiduvabariikidele.

Eraldi võetuna ei peaks ühe dokumendi vigaselt koostatud refereering erilist tähelepanu pälvida. Eri-liseks muudab selle asjaolu, et lühikokkuvõtet kasutati pärast J. Stalini surma justkui õiguslikult kehtiva dokumendina represseerimisotsuste põhjendatuse hindamiseks.

24. aprillil 1965 koostasid Eesti NSV prokurör, ühiskondliku korra kaitse minister, Eesti NSV Ülemkohtu esimees ja Eesti NSV KGB³ esimees õiendi 1941. ja 1949. aastal väljasaadetud isikute kohta, mille eesmärk oli tähelepanu juhtida väljasaatmisoperatsioonide nõrgale õiguslikule põhjendatusele. Muu hulgas oli kirjas: „Eriasunike“⁴ rehabiliteerimiseks esitatud kodanike kaebuste ja avalduste läbivaatamise praktikas on nende administratiivse väljasaatmise põhjendatuse ja samuti nende suhtes objektiivse otsuse langetamise aluseks võetud **NSVL prokuratuuri selgitused, kuigi antud selgitused ei ole väljasaatmist**

² Eesti Riigiarhiiv (ERA) ERAF f. 17SM, n.5, s. 15, l. 21. ÜK(b)P – Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei, NSV Liidu kommunistliku partei nimetus aastatel 1925–1952. RKN – Rahvakomissaride Nõukogu, NSV Liidu valitsuse nimetus aastatel 1917–1946.

³ Ühiskondliku Korra Kaitse Ministeerium – siseministeeriumi nimetus NSV Liidus aastatel 1962–1968. KGB – Riikliku Julgeoleku Komitee (vn Комитет государственной безопасности), riigisisese julgeoleku tagamise ja välisluurega tegeleenud asutus NSV Liidus aastatel 1954–1991.

⁴ Küla suurusega eriasulad olid elamispaigad massioperatsioonide käigus asumisele saadetud inimestele, keda nimetati eriasunikeks. Kohalolekut pidi tõestama kord kuus komandandi juures allkirja andes, kes oli eriasulas ainuke riigivõimu esindaja.

põhjendavad seadusandlikud aktid [artikli autorite rõhutis].⁵ Kolleksioon sisaldab ka paari NSV Liidu prokuratuuri selgitavat kirja, mis on ilmselt need, millele õiendis viidatakse.

Kaks aastat hiljem oli probleem endiselt aktuaalne. 5. mail 1967 teatas Eesti NSV ühiskondliku korra kaitse minister Valter Ani Eesti Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretärile Johannes Käbinile saadetud kirjas:

„Tegelikult nagu 1941. a., saadeti ka 1949. a. Eesti NSVst välja lisaks eespoolmainitud kategooriatele [s.t needsamad, keda mainiti lühikokkuvõttes – autorite märkus] ka teisi, kes ei kuulunud väljasaatmisele. 1941. a. saadeti teiste hulgas välja endiste politseinike pereliikmeid, kodanlike parteide mitteaktiivseid liikmeid, ohvitsere ja 1949. a. saksa okupantide käsilaste pereliikmeid, saksa armees teeninuid jne., kelle väljasaatmiseks seaduslikku alust ei olnud.

ÜK(b)P ja NSVL RKN 14. mai 1941. a. määrust ja sotsialistlikku seaduslikkust rikkudes lahutati 1941. a. väljasaadetud perekonna pead perekondadest, võeti ebaseaduslikult kriminaalvastutusele ja karistati NSV Liidu SARKi juures asunud endise Erinõupidamise poolt kõrgema karistusmäära või pikaajalise vabaduskaotusega.⁶

14. mai 1941. aasta määruse all peab ta silmas ikka sedasama määrust nr 1299-526ss või tegelikult siis käesoleva artikli peamist objekti, selle nn lühikokkuvõtet.

Eesti NSV Ülemkohtu esimees Robert Simson kirjutas 11. mail 1967 EKP Keskkomitee administratiiv-asjade osakonna ülemale 1949. aasta küüditamist käsitledes veelgi konkreetsemalt:

„Väljasaatmise aluseks olnud valitsuse määruse puudumise tõttu, ei tea Eesti NSV Ülemkohus, kes kuulus ja kes mitte, vabariigist väljasaatmisele, järelikult, nende asjade läbivaatamisel võib esineda vigu. Eesti NSV Ülemkohus on pöördunud korduvalt NSV Liidu Ülemkohtu poole palvega välja nõuda NSV Liidu valitsuse otsuseid antud küsimuses ja anda vajalikke selgitusi. Meie järelepärimistele vastati vaid suuliselt, et **NSV Liidu valitsuse määruseid ei väljastata isegi NSV Liidu Ülemkohtule** [artikli autorite rõhutis]. Järelikult, on kujunenud täiesti ebanormaalne olukord, kus ühelt poolt on kohtuorganid kohustatud kontrollima 1949. a. väljasaatmise õiguspära, aga teiselt poolt, väljasaatmise aluseks olnud dokumenti, kohtutele ei saadeta.⁷

Olukorra absurdsuse paremaks mõistmiseks võib lugeja ette kujutada olukorda, kus tänapäeval Eesti Vabariigi valitsus keeldub Riigikohtule näitamast akti, mille alusel on kedagi karistatud, ja käsib tal sellest hoolimata hinnata karistamise seaduslikkust.

Nendes andmetest nähtub, et Eesti NSV Ülemkohtul, Siseministeeriumil ja prokuratuuril ehk asutustel, kes otseselt pidid tegelema J. Stalini aegsete repressiooniotsuste revideerimisega (et mitte öelda seaduslikkuse hindamisega), puudusid selle jaoks vajalikud alusdokumendid. Nad said toetuda vaid üksikutele Moskva keskasutustest saadetud selgitustele ja aktide refereeringutele, mille seas võis olla ka võltsinguid, nagu näitab 1941. aasta küüditamisoperatsiooni alusakti nn lühikokkuvõte.

See sobib kokku J. Stalini surma järel alanud repressiooniotsuste revideerimise tervikpildiga. Keskvõimu eesmärk oli inimeste asumiselt ja kinnipidamisasutustest vabastamine, mitte nende suhtes tehtud repressiooniotsuste seaduslikkuse hindamine. Väike osa otsustest ka tühistati, kuid sellisel juhul ei lähtunud seaduslikkusest, vaid põhjendatusest, s.t kuivõrd vastas repressioon selle kriteeriumitele, sõltumata sellest, kas need kriteeriumid ise olid seaduslikud või mitte.

Me ei tea, miks kehtivat alusakti ei koostatud, kuid vaadates 1941. aasta küüditamist laiemalt, koorub välja üks võimalik seletus. 1941. aasta küüditamine oli tegelikult üks paljudest küüditamisoperatsioonidest, mis korraldati 1939.–1940. aastal NSV Liidu poolt annekteeritud aladel. Ka 1941. aasta Eestist küüditamine oli osa ühest suuremast, 12.–20. juunini 1941 toimunud operatsioonist, mis lisaks Eestile haaras ka Läti, Leedu ja endised Poola ning Rumeenia alad. Selle operatsiooni kohta avaldatud dokumentide seas leidub teisigi poolikult vormistatud dokumente. Samuti torkab silma, et mõlemad teadaolevad alusaktid – lõpuni vormistatud akt Ukraina NSV kohta ja projektiks jäänud alusakt Eesti, Läti ja Leedu kohta – vormistati nn matroška-meetodil. Akt anti välja ühe piirkonna kohta ja teksti sees lisati sellele piirkondi juurde. Ukraina NSV aktis anti korraldus samasuguste meetmete väljatöötamiseks Valgevene NSV-s. Eesti, Läti ja Leedu kohta koostatud alusakti projekt puudutas esialgu ainult Leedut, Eesti ja Läti lisati trükitud projektile

⁵ ERAF f. 17SM, n.5, s. 15, l. 24.

⁶ H. Sabbo. Võimatu vaikida. II. Tallinn 1996, lk 1059.

⁷ Samas, lk 1087.

hiljem käsitsi juurde. Jääb mulje, et kas ettevalmistustööde alguses polnud deporteeritavate grupid lõplikult kindlaks määratud või siis muudeti esialgseid plaane. Võib-olla taheti operatsioon esialgu korraldada ainult endisel Poola territooriumil, siis lisati sinna Leedu, seejärel Eesti ja Läti ning kõige lõpuks Rumeenia alad. See seletaks, miks ei ole seni avaldatud samasugust alusakti või selle projekti Moldova kohta.

Olukorras, kus deporteeritavate gruppide lõplik koosseis jäi lahtiseks, ei olnudki mõtet anda uusi akte. Operatsiooni sisulist ettevalmistamist ja elluviimist see ei seganud. Moskvast vaadatuna oli tegemist ühe suure operatsiooniga ning kui 1950. ja 1960. aastatel tekkis vajadus näidata operatsiooni seaduslikku alust, võidi leida, et Ukraina NSV kohta antud määrus kui kõige esimene on selleks igati sobilik. Akti sisuline mittevastavus probleemidele ei valmistanud, sest dokumentide puuduliku vormistamise pärast ei olnud vaja NSV Liidus õieti kellelegi aru anda. Samuti võis selle taga olla keskviimu hea näo säilitamise soov. Ei sobinud näidata, et inimeste deporteerimiseks puudus igasugune seaduslik alus – isegi kui see teadmine jõudis väheste inimesteni.

Alusakti võltsimine näitab J. Stalini aegsete repressioonide hukkamõistmise piiratud ja nõukogude ühiskonnas valitsenud õiguslikku absurdust: isegi kõrgeimad kohtuorganid pidid toimunu suhtes seisukoha võtma, omamata ülevaadet repressioonide aluseks olnud alusdokumentidest. Kiire üleminek mitteõigusriiklikust ja riikliku vägivalda suure osakaaluga ühiskonnast seaduse jõule rajatud ja riiklikust vägivaldast loobunud ühiskonda polnud võimalik. Represseeritute hulga ja vägivaldsete riigivalitsemisviiside osakaalu oluline vähendamine järgnenud aastatel oligi ilmselt maksimum, mida NSV Liit sel ajal endale lubada sai. 1950. aastatel alanud J. Stalini aegsete repressioonide protsess sumbus tasapisi, saades uue hoo sisse alles 1980. aastate lõpus koos režiimi kokkuvarisemisega.

Lisa 1. Projekt küüditamise korraldamiseks Eestis, Lätis ja Leedus (väljavõte dokumendi esimesest poolest)^{*8}

Lisa 2. Lühikokkuvõte ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu RKN 14. mai 1941. a määrusest nr 1299-526ss^{*9}

Lisa 3. Kontrrevolutsiooniliste organisatsioonide väljajuurimisest Ukraina NSV lääneoblastites^{*10}

Autoritest: Aivar Niglas on Eesti Mälu Instituudi teadur.

PhD Meelis Maripuu on Eesti Mälu Instituudi juhatuse liige.

⁸ История сталинского ГУлага. Конец 1920-х – первая половина 1950-х годов. Том 1. Массовые репрессии в СССР. Москва 2004, lk 394.

⁹ ERAF f. 17SM, n.5, s. 15, l. 21.

¹⁰ История сталинского ГУлага (viide 8), lk 393.

Lisa 1. Projekt küüditamise korraldamiseks Eestis, Lätis ja Leedus
(väljavõtte dokumendi esimesest pooltest)

№ 107

**Проект постановления ЦК ВКП(б) и СНК СССР
о мероприятиях по очистке Литовской, Латвийской и Эстонской ССР
от антисоветского, уголовного и социально-опасного элемента⁷⁴**

16 мая 1941 г.
Совершенно секретно

№ 1394/б

В связи с наличием в Литовской, <Латвийской и Эстонской>* ССР значительного количества бывших членов различных контрреволюционных националистических партий, бывших полицейских, жандармов, помещиков, фабрикантов, крупных чиновников бывшего литовского** государственного аппарата <Литвы, Латвии и Эстонии> и других лиц, ведущих подрывную антисоветскую работу и используемых иностранными разведками в шпионских целях, ЦК ВКП(б) и СНК СССР ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Разрешить НКГБ и НКВД Литовской, <Латвийской и Эстонской> ССР арестовать с конфискацией имущества и направить в лагеря на срок от 5 до 8 лет и после отбытия наказания в лагерях сослать на поселение в отдаленные местности Советского Союза сроком на 20 лет следующие категории лиц:

а) активных членов контрреволюционных партий и участников антисоветских националистических белогвардейских организаций <(таутинники, католическая акция, шаулисты и д.)>

б) бывших охранников, жандармов, руководящий состав бывших полицейских и тюремщиков, а также рядовых полицейских и тюремщиков, на которых имеются компрометирующие их материалы;

в) бывших крупных помещиков, фабрикантов и крупных чиновников бывшего литовского*** государственного аппарата <Литвы, Латвии и Эстонии>;

г) бывших офицеров польской, литовской <латвийской, эстонской> и белой армий, на которых имеются компрометирующие материалы;

д) уголовный элемент, продолжающий заниматься преступной деятельностью.

2. Разрешить НКГБ и НКВД Литовской, <Латвийской и Эстонской> ССР арестовать и направить в ссылку на поселение в отдаленные районы Советского Союза сроком на 20 лет с конфискацией имущества следующие категории лиц:

а) членов семей указанных в п.1 — «а», «б», «в», «г» категории лиц, совместно с ними проживавших или находившихся на их иждивении к моменту ареста;

б) членов семей участников контрреволюционных националистических организаций, главы которых перешли на нелегальное положение и скрываются от органов власти;

в) членов семей участников контрреволюционных националистических организаций, главы которых осуждены к ВМН;

г) лиц, прибывших из Германии в порядке репатриации, а также немцев, записавшихся на репатриацию в Германию и отказавшихся выехать, в отношении которых имеются материалы об их антисоветской деятельности и подозрительных связях с иноразведками.

* Слова, заключенные в угловые скобки, здесь и далее по тексту вписаны от руки.

** Слово «литовского» зачеркнуто.

*** Слово «литовского» зачеркнуто.

Lisa 2. Lühikokkuvõte ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu RKN
14. mai 1941. a määrusest nr 1299-526ss

-26-

21

Только для служебного пользования

Директива о выселении социально-чуждого элемента из республик Прибалтики, Западной Украины, Западной Белоруссии и Молдавии (краткое содержание Постановления ЦК ВКП/б/ и СНК СССР от 14 мая 1941 года за № 1299-526сс).

Категории лиц, подлежащих выселению:

1. активные члены к/р организаций и члены их семей,
2. бывшие жандармы, охранники, руководящий состав полиции, тюрем и рядовые полицейские и тюремщики (при наличии в отношении их компроматериалов),
3. бывший крупные помещики, торговцы (с годовым оборотом свыше 150 тыс.лат), фабриканты (с годовым оборотом свыше 200 тыс.лат) и крупные чиновники бывших буржуазных правительств вместе с членами их семей,
4. бывшие офицеры, в отношении которых имелись компроматериалы, в том числе и те, которые служили в территориальных корпусах Красной Армии,
5. члены семей участников к/р организаций, осужденных к ВМН, а также скрывшихся и перешедших на нелегальное положение,
6. лица, прибывшие по репатриации из Германии, а также уезжавшие в Германию (при наличии в отношении их компроматериалов),
7. беженцы из бывшей Польши, отказавшиеся принять советское гражданство,
8. уголовный элемент, продолжающий заниматься преступной деятельностью,
9. проститутки, зарегистрированные в полиции, занимающиеся прежней деятельностью.

Примечание: под компроматериалами следует понимать материалы об антисоветской деятельности и связях с иностранной разведкой.

*одка Лата соответствует 90 центам
т-е. 0,9 Эстонской Кроне.*

Lisa 3. Kontrrevolutsiooniliste organisatsioonide väljajuurimisest
Ukraina NSV lääneoblastites

№ 106

**Постановление ЦК ВКП(б) и СНК СССР № 1299-526сс
«Об изъятии контрреволюционных организаций
в западных областях УССР»**

14 мая 1941 г.
Совершенно секретно

В связи с усилением активности контрреволюционных «организаций украинских националистов (ОУН)» в западных областях УССР, выразившейся в вооруженных налетах оуновцев на сельсоветы, колхозы, убийствах сельских активистов, в целях решительного пресечения преступной деятельности оуновцев, нарушающих мирный труд колхозников западных областей УССР, Центральный Комитет ВКП(б) и Совет Народных Комиссаров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЮТ:

1. Обязать органы НКГБ и НКВД Украины продолжить изъятие участников контрреволюционных оуновских организаций.

2. Арестовать и направить в ссылку на поселение в отдаленные районы Советского Союза сроком на 20 лет с конфискацией имущества:

а) членов семей участников контрреволюционных украинских и польских националистических организаций, главы которых перешли на нелегальное положение и скрываются от органов власти;

б) членов семей участников указанных контрреволюционных националистических организаций, главы которых осуждены к ВМН.

3. Органам НКГБ и НКВД усилить агентурно-оперативную работу, обеспечив хорошую организацию и проведение оперативных мероприятий.

НКГБ и НКВД Украины направить в помощь своим местным органам в западных областях оперативных работников для быстрого выявления, преследования и изъятия участников бандгрупп.

4. Войска НКВД Украины расквартировать отдельными подразделениями в наиболее пораженных бандитизмом районах западных областей УССР для использования их в борьбе с бандгруппами.

5. ЦК КП(б) Украины и Совнаркому Украины укрепить партийно-советские кадры районов западных областей УССР, пораженных бандитизмом.

6. Со всей строгостью применять приказ НКВД СССР о запрещении, без специального разрешения, хранения и ношения огнестрельного оружия, арестовывая и привлекая к уголовной ответственности лиц, у коих будет обнаружено оружие без разрешения.

7. Для организации борьбы с бандгруппами в западных областях Украины на основе настоящего постановления командировать заместителя НКГБ СССР т. Серова.

8. Поручить НКВД и НКГБ СССР и секретарю ЦК Белоруссии т. Пономаренко обсудить вопрос о проведении аналогичных мер по западной Белоруссии.

Секретарь ЦК ВКП(б)
и Председатель Совнаркома СССР

И. Сталин

ГА РФ. Ф. Р-5446. Оп. 1в. Д. 534. Л. 104–105. Подлинник.